ПЕТРА

церковний торговельний магазин в Пряшеві

пропонує Вам:

Вел. зборник (латинкою)	80,—
Прот. Доц. П. Алеш: Історія Церкви	95,—
Православный катехизис (рос., чеськ.)	10,—
Др. П. Кернашевич: Порівнююче богослов'я	112,—
Теологічний зборник — IV часть	52,—
Геологічний зборник — V часть	60,—
Фенцік: Літургіка	3,80
Др. І. Качур: Археологія (слов.)	15,—
Др. П. Кернашевич: Пастирське богослов'я (слов.)	18,—
Гомилетика (слов.)	10,—
Др. П. Кернашевич: Типикон (слов.)	16,—
Проф. Др. Ш. Пружинський: Патрологія, І. а ІІ.	101,—
Правосл. катехизис (слов.)	9,—
Введение до философии (слов.)	10,—
Прот. д-р Ш. Пружинський: Вступ до Нового Завіту (слов.)	98,—
Наш час (чеськ.)	11,—
Др. Й. Шуварський: Єпископ Горазд	48,—

На складі є:

олтарні свічки, літургічне вино та інші церковні потреби.

Слідуючий номер вийде 2 листопада 1979 р.

Видає: Православна Церква в Чехословаччині у ЦВ у Братіславі. — Редакція: 080 01 Пряшів, вул. ім. Словацької республіки рад № 1 тел.: 313-79. Керує редакційна колегія. Відповід. редактор проф. Др. Стефан Пружинський, технічний редактор Г. Ференцова. — Виходить 12 раз у рік. — Друкують Дуклянські друкарні, н. п. Пряшів. Річна передплата — 12 Кчс, один номер — 1 Кчс. Річна передплата для кордону — 2 долари — Поширює ПГС. Замовлення приймає кожний поштамт і листоноші. Закордонні замовлення треба надсилати на адресу PNS — Ústredná expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. 48. Дозволено постановою SÚTI 15/10 z 27. 12. 1972.
Číslo indexu: 49 894.

ЗАПОВІТ СВ. КИРИЛА І МЕФОДІЯ

РІК ВИДАННЯ XXII МІСЯЧНИК ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ № 10/1979

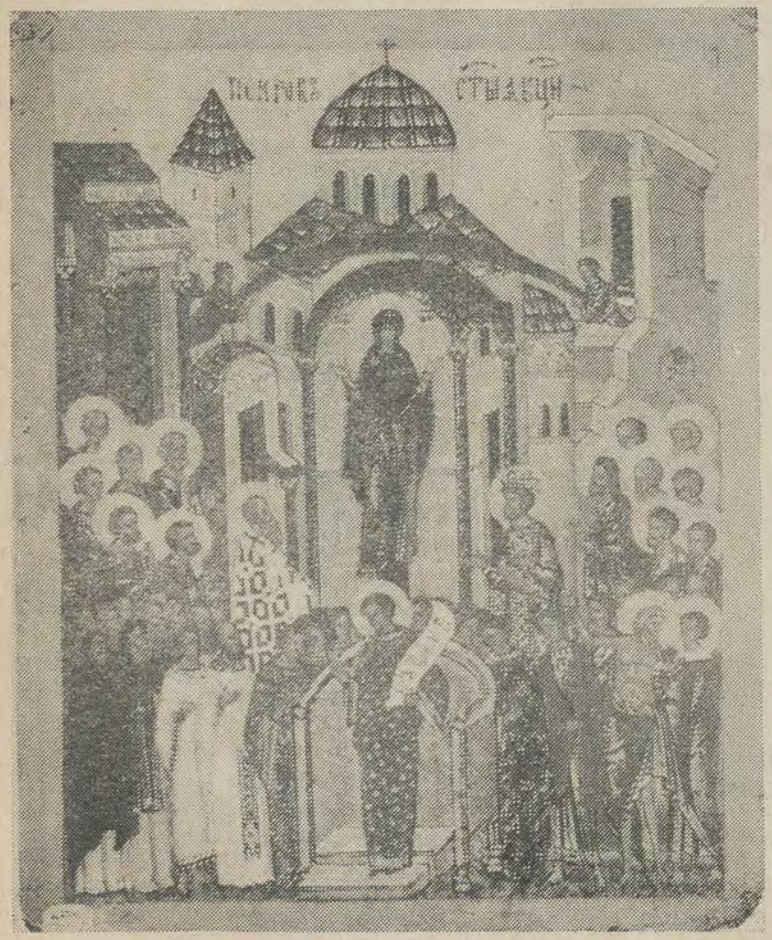

Життєві ювілеї

16 липня 1979 р. минуло 50 років з того дня, коли вступили в брак брат Михайло РОМАНЧАК і Анна (род. Швабова) з Шамудовець. Ювілянти прожили своє подружжя в любові і відданості і в тяжких умовах виростили п'ять дітей. Вірними залишились і спадщині батьків — Православній Церкві, до якої проявляють глибоку відданість і любов. І цим шляхом поздоровляємо їх і молимось у Всемогутнього Господа Бога, щоб поблагословив їх довголіттям до дальших років життя.

На многая і благая літа!

Діти, внуки, віруючі православного приходу і священик із Шамудовець.

---

24 вересня ц. р. 70 років життя доживається брат Михайло ТЕРЕПАН, голова кураторів в Кашові Требішівського округу, побожна людина і стійкий захисник віросповідання своїх предків. Про те, що любить свою віру, підтверджує своєю доброю працею на розквіт Православної Церкви. Узявши на себе нелегке завдання голови кураторів, він зумів у роках кризи 1968 69 правильно спрямувати віруючих і побороти підступні наміри недоброзичливців Православної Церкви. І хоч настало те, що перед православними було закрито храмові двері, він разом із священиком не здається і таким чином було вирішено побудувати в Кашові новий православний храм. Його мрія і мрія вірників стала дійсністю. Сьогодні в Кашові красується новий православний храм, про який сумлінно старається і наш ювілянт. Тому до гарного його життєвого ювілею священик, куратори разом з вірниками і цим шляхом желають йому міцного здоров'я, доброї погоди і Божого благословіння до дальших років життя.

На многая і благая літа!

---

23 вересня ц. р. 70 років життя доживається брат і куратор Михайло БЕЛЕЙ з Кашова. Брат Михайло є добрим віруючим і сумлінним куратором. Він прожив багато неприємностей в роках кризи, але пройшов успішно важкими випробуваннями. І його заслуга в тому, що сьогодні в Кашові стоїть новий православний храм.

З нагоди його 70-річного життєвого ювілею желаємо йому міцного здоров'я, доброї погоди і Божого благословіння.

На многая і благая літа!

Настоятель приходу, куратори і віруючі.

Покров Пресвятої Богородиці

Православна Церква впевнено сповідує, що всі віруючі разом творять одну і неділиму Церкву Божу, не дивлячись на те, чи вони в наземному житті або у вічності, виключаючи тих, які цього життя позбавились через свої гріхи. Основою цієї єдності є сам Спаситель світу Ісус Христос, якому дана сила як на землі, так і на небі (Мт. 28, 19). І це є теж передумовою й нашого спільного літургійного і молитовного життя. Тому так в богослуженнях, як і в приватному молінні ми все з тими, що вже завершили свою наземну дорогу, особливо з тими, які показались добрими слугами Божими і їх богобійне життя залишилось нам як зразок і заклик на наслідування. Не є такого дня, щоб ми не вшановували пам'ять котрогось з них: пророків, апостолів, мучеників, сповідникам, всім тим, які жили в дусі Євангелія і відійшли від нас до Бога.

На чолі всіх цих слугів і наших заступників у Бога стоїть Пресвята Богородиця. Чесніша як Херувини і славніша як Серафини, мати Бога Слова, безперестанно своїми молитвами просить за нас, оберігає від кожного зла і допомагає нам йти дорогою спасіння, тобто є нашим покровом, бо захищає нас своїми молитвами. І в цьому є основа основ цього радісного свята.

Вся та духовна радість і переконання, що Діва Марія є постійно з нами, вдало виражено в кондаку свята, в якому говориться: «Діва днесь предстоїт в церкві, і с лікі святих невидимо з а н ы м о л и т с я Б о г у: ангели со архієреї покланяются, апостоли же со пророки ліковствуют: нас бо ради молит Богородиця предвічнаго Бога».

Слово «днесь» виражає тривалу присутність Діви Марії з нами і її постійні молитви за нас Богу із усіма натовпами святих: ангели, пророки, апостоли, архієреї і всі ті, що жили в дусі правди. Окремо тут треба підкреслити, що цю радість із здійснюваного спасіння поділяють з нами і ангели та архангели, бо вони свідки й учасники цього діла нашого спасіння від початку (напр., архангел Гавріїл).

Молитовна поміч Матері Божої не лише нам тривало допомагає в нашому житті, але є для нас і великим прикладом чистої і справжньої молитви за інших.

Бог за своєю безмежною любов'ю і благосклонністю до нас приймає і спознює і наші слабі молитви, коли просимо його сповнити наші потреби. Однак тим більше повнить молитву, в якій просимо Його потрібного добра для інших, бо така молитва є справді святою молитвою, молитвою, яка випливає із змісту нашого покликання і християнської релігії, з любові до

ближнього. Це прояв найкращого і найшляхетнішого людського стлемління, — любити інших людей.

Коли людина, не думаючи про себе, молиться за ближніх, за всіх, які є навколо нас, за Святу Церкву, за тих, що працюють і роблять різні корисні діла, за тих, що подорожують, за страждущих і за свою вітчизну і молиться з такою щирістю і сердечністю, якби молилась сама за себе, тоді справжнім способом сповнює заповіді Божі: «Люби ближнього свого як самого себе» (Мт. 19, 19).

Така молитва досягає свою мету, є заслухана і помагає тим, за яких возноситься й освячує тих, що визначаються такою молитвою. Одночасно це прояв справжньої віри, бо любов дає смисл вірі, а віра є передумовою справжньої християнської любові. Інакше кажучи, коли говоримо про справжню віру, то одночасно говоримо і про любов, без якої справжня віра немислима.

І це прославляння любові, з'явленої нам в молитві за інших, проживаємо в радісний день свята Покров Пресвятої Богородиці, яка тою найщирішою молитвою молиться за спасіння всього людського роду, за кожного з нас, покриваючи нас своїм молитвенним омофором, який видів бл. Андрій у Влахернському храмі в Царграді.

І з такими почуттями має бути наповнене серце кожного православного віруючого, бо ми пересвідчені про велику любов Матері Божої до нас і про те, що вона завжди поєднує свої святі молитви з нашими скромними молитвами. Передусім це є почуття радості і подяки, що у своїх молитвах ми не самі, ба навіть не сама така людина, якій здається, що не має нікого, хто за неї молився б. Молитва віруючого християнина несе колективний характер, церковний характер, це молитва члена Церкви — тіла Христового, тому ані тоді, коли ми самі, у своїй квартирці, ніколи ми не молимось лиш самі за себе, але за всіх і всі за нас. А передусім ті, що вже є в славі Отца нашого небесного, бо вони знають про всі наші труднощі, падіння і слабості.

У небесній славі маємо много спільних молитовників і покровителів. А серед них — Пресвята Богородиця. Для нас вона — велика втіха, що ми в такому тісному духовному і молитовному товаристві з ними, що наша Свята Церква не обмежується лише на живучих тут на землі, але своїм молитвенним омофором освячує всіх похрещених, віруючих в Христа як Сина Божого, отже, і тих, що відійшли від нас у життя вічне. Вони живі перед

Богом, бо «Бог все ж не є Богом мертвих, але живих», (Мат. 22, 32; Мк. 12, 17).

Ця правда глибоко закорінена у всіх молитвах нашої Церкви, починаючи від молитви Господа «Отче наш», у всіх наших бого-

служеннях, особливо на св. Літургії, в якій некривава жертва приноситься за усіх. Наочно це товариство Церкви виражене і в загальному прикрашенні храму, особливо на іконостасі, де видимо ікони Христа, Богородиці, пророків, апостолів і святих. Вони є з нами невидимо в діяннях, що служаться, бо те, що служиться і згадується, не є лише спогадом в думках на якусь минулу історичну подію, але це продовження, реальна присутність того, що було раз розпочате історичною подією як чин Божий. Однак ми, які ще в смертному тілі, присутні тут видимим способом. Тому ми всі живо відчуваємо цю близькість і сповідуємо, що на нас, на наших близьких і на всіх людей розпростирається молитвенна охорона — покров Пресвятої Богородиці. Коли Бог заслухав молитви многих святих під час їх наземного життя, напевно, заслухає їх молитви про нас тепер, коли вони вже учасники Його слави і Його Божественного життя. До цього спільного току молитви вливається і наша скромна молитва, що виринає з нашої віри і здорової надії в Бога, який всіх нас в Сині своєму покликав для вічного життя. Через Нього і в Дусі Святому всі наші молитви йдуть до Отца як благодарственна жертва.

Все сказане нас веде до того, щоб ми були вдячними Пресвятій Богородиці за її покров і прохання, вдячними Богу, що так влаштував Церкву свою, що в її основу поклав взаємну любов і спільну молитву, бо без тої спільної основи наша молитва була б часто безсильна і беззначеннєва. Лише зміцнена цим церковним товариством і єдністю може досягти свою мету — Бога, який із своїх багатих дарів уділяє кожному за потребою, ба навіть проявляє своє милосердя і до злих, терпеливо очікуючи їх навернення, щоб всі були спасені і доспіли до пізнання правди (Мат. 5, 45; 1 Тим. 2, 4).

Пресвята Богородице, «покрий нас честним твоїм покровом, і ізбави нас от всякаго зла, молящи Сина Твоєго Христа Бога нашего, спасти душі наша» (Тропар свята).

Прот. Ш. П-кий.

Ліпша пожива яринна, і при тому любов, аніж тучний віл, та ненависть при тому (Прип. 15,17).

Ліпше мале справедливе, аніж великі прибутки з безправ'я (Прип. 16,8).

Гості з Руської Православної Церкви

Блаженніший Дорофей, Митрополит Празький і всієї Чехословаччини, 25 квітня 1979 року запросив делегацію Руської Православної Церкви до нас на візит. Це запрошення Руська Православна Церква прийняла і 23 серпня 1979 р. приїхала до нас делегація Руської Православної Церкви в такому складі: Високопреосвященніший Леонтій (Гудимов), Архієпископ Сімферопольський і Кримський як глава делегації, о. прот. Сергій Пилипчук і о. прот. Борис Удавенко, обидвоє з Києва, о. прот. Михайло Зайцев, о. протодиякон Володимир Назаркін і Константин Михайлович Комаров, професор Московської духовної семінарії, всі троє з Москви. Крім згаданих, нашим гостем був і о. архімандрит Володимир, предстоятель Подвор'я Руської Православної Церкви в Карлових Варах.

Гості проживали в Православному богословському факультеті в Пряшеві.

В день їх приїзду о 11,30 год. дорогих гостей прийняв у своїх покоях Преосвященніший Владика Николай. Провів з ними сердечну розмову. Після обіду гості оглянули наш кафедральний храм і поклали вінок квітів до пам'ятника полеглим радянським воїнам за наше визволення в Пряшеві.

24 серпня, в п'ятницю, по ранній св. Літургії, яку служив о. прот. Сергій Пилипчук у факультетській капличці, Преосвященніший владика Николай разом з о. прот. Павлом Пиданичем і о. прот. Михайлом Копчиком супроводили гостей по весь день, відвідавши Високі Татри і Левочу, де оглянули і наш храм.

В суботу, 25 серпня, Преосвященніший Владика Николай супроводив гостей до Михаловець, де вони були в гостях тамтешньої братньої Михалівецької Єпархіальної Ради. Оглянули кафедральний храм, храм в Земплинській Широкій, біля якого похоронений благої пам'яті Владика Кирил. Після обіду вони побували на Шираві.

У неділю, 26 серпня, наші гості взяли участь у св. богослуженнях в Лютині на гірці. О 8,45 год. Високопреосвященнішого Леонтія, архієпископа Сімферопольського і Кримського, Преосвященнішого владику Николая, як і інших гостей, від імені кураторів хлібом-сіллю вітав брат Петро Пулщак, а після того в дверях храму вітав гостей о. прот. Михайло Кернашевич, який тим часом обслуговує цей вільний приход. Св. архієрейська Літургія розпочалась о 9,15 год., служили її оба владики, священики Руської Православної Церкви, діячі Пряшівської єпархії і дальші священики. Між служачими чудовим голосом виділявся Високопреосвященніший Леонтій, Архієпископ Сімферопольський і Кримський. Це була історична подія, бо це — перші гості з Руської Православної Церкви, які разом з нами прославляли нашого Ісуса Христа і Його Пречисту Матір на Лютинській гірці.

У понеділок, 27 серпня, Преосвященніший Владика Николай разом з директором УЄР о. прот. Михайлом Кернашевичем супроводив гостей в ос-

танній день їх перебування на Східній Словаччині. В той день гості оглянули храм в Стропкові, дерев'яний храм з 1770 р. в Миролі, дерев'яний храм з 1658 р. в Бодружалі. Потім гості відвідали Дуклю, де на цвинтарі полеглих героїв за нашу свободу відслужили панихиду. Оглянувши Дуклю, гості побували в Ладомировій, побували в тамтешньому храмі. Після того гості оглянули храм у Свиднику, в якому гості заспівали тропар і кондак храму і відслужили малий молебен за здравіє настоятеля приходу і його віруючих.

В той же день для гостей була влаштована прощальна вечеря. Преосвященніший Владика Николай зажелав їм щасливої дороги в Прагу і висловив сподівання, що такі взаємні зустрічі делегацій обох сестерських Церков — не в останній раз. Від імені делегації Руської Православної Церкви щиру подяку за запрошення висловив Високопреосвященніший Леонтій. Посередництвом Владики Николая виразив подяку за старання в часі перебування делегації на Східній Словаччині. Виразив подяку продекану ПБФ о. проф. Андрієві Гнидяку за зразкове піклування. Після прощання дорогі гості виїхали в Прагу, де відвідали Блаженнішого Митрополита Дорофея. 31 серпня делегація Руської Православної Церкви виїхала в СРСР. -мк-

Гості з Руської Православної Церкви на Лютинській гірці.

Фото Бакош.

„Без веры невозможно угодить Богу" (Евр. 11, 6)

«Аще и всю веру имам, яко и горы преставлять, любви же не имам, — ничтоже есмь» *(Евр. 11,6).*

Вся жизнь Иисуса Христа есть беспрерывное служение святой воле Божией, с полным послушанием Ей, едино великое дело совершеннейшей любви к Богу и людям, самопожертвование для славы Отца Небесного и для спасения падшего человека.

Одна вера без добрых дел мертва есть и не может спасти нас, то нам необходимо иметь веру, «действующую любовь» (Гал. 5,6), т. е. православный христианин должен показывать свою веру от дел закона, которые заключаются в том, «чтобы любить Бога от всего сердца своего, от всей души своей, всею крепостию своею, и всем помышлением своим» (Мат. 22,32). Мы должны воспитывать в своем сердце эту любовь и стараться довести ее до такого совершенства, чтобы ей уступала всякая другая любовь. Из любви к Богу он должен иметь полное самоотвержение, — должен отказаться от пристрастия к мирским благам и суетным удовольствиям, отказаться от всего того, что заглушает в сердце его любовь к Богу и что служит препятствием моральному совершенству.

Любовь к Богу должна быть преимущественной обязанностью христианина и руководительницей во всех его делах. Чтобы он не делал — должен делать не иначе, как из любви к Богу. Молится он? Должен молиться потому, что чувствует благодеяния Божия в себе, что любит Бога, как вечную истину, добро и красоту, к которым естественно стремится наш ум, пламенеет наше сердце, направляется воля, желая найти в нем удовлетворение своим духовным стремлениям. Молитва к Богу, одушевленная любовью, будет приятной беседой сына с Отцом. Делает ли христианин добро ближним? Должен делать не из корыстных побуждений и не из страха наказаний, а из любви к Богу, Которому он желает угодить своими добрыми делами и принести Ему жертву чистую и приятную от всего любящего сердца, должен делать добро из любви к добродетели, так как всякое доброе дело доставляет удовольствие и духовную радость ему самому. Христианин должен исполнять весь закон охотно, как любящий и признательный сын исполняет ласково наставления своего доброго отца, — с радостью и любовью. В любви к Богу, как своему

Творцу и Благодетелю, и в любви к добру христианин может находить и побуждение и силу к исполнению закона. Кто истинно любит, тот делает все с удовольствием, не чувствуя ни труда, ни усталости. Любовь к Богу и добру есть жизнь души, вернейшее средство к исполнению закона и к достижению морального совершенства, ибо апостол Павел говорит: «Любящий исполнил закон . . . Любовь есть исполнение закона и совокупность совершенства» (Рим. 13). Если христианин будет иметь любовь к Богу и будет стараться делать все не иначе, как из любви к Нему, то будет иметь в сердце своем все духовные сокровища и все удовольствия, какие свойственны разумным существам, духовным, будет иметь спокойствие совести, мир и радость о Святом Духе (Рим. 14) и еще в земной жизни будет предощущать те блага, которые уготованы в будущей жизни всем любящим Господа. Если будет стараться воспитывать и возгревать в себе любовь к Богу, то она при содействии благодати возгорится в его сердце тем божественным пламенем, которого не возмогут уже угасить духовные преступления.

Бог, который есть любовь, так соединится с любящим сердцем, что никакая сила не в состоянии будет расторгнуть этого союза, запечатленного Духом Святым. Кто отлучит нас от любви Божией? — говорит Апостол Павел, от лица всех истинно верующих: «скорбь, или теснота, или гонение, или голод, или нагота, или опасности? Но все сие преодолеваем силою Возлюбившего нас — Спасителя нашего. Ибо я уверен, что ни смерть, ни глубина, ни другая какая тварь не может отлучить нас от любви Божией во Христе Иисусе Господе нашем» (Рим. 8). Так крепка и сильна любовь, изливающаяся в сердца верующих Духом Святым (Рим. 5).

Благодарим Бога, Отца Небесного, что Он премилосердный призрел на нас грешных и послал нам «Сына Единородного, чтобы всякий верующий в Него не погиб, но имел жизнь вечную» (Мат. 22,32). Благодарим Богу, ибо чувствуем благодеяния Божия в себе и любим Его, как вечную истинну, добро и красоту и просим: «Утверди Боже св. православную веру и православных христиан во веки веков».

Прот. Василий Мандзюк.

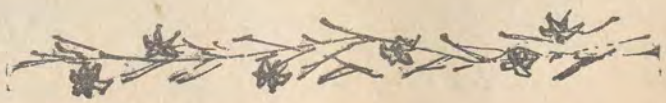

„Відкрию у притчах уста Свої, розповім таємниц ідів почину світу" (Мат. 13, 35)

ПРИТЧА ПРО ТАЛАНТИ (Мат. 25, 14)

Притча про таланти дає нам широкий простір для замислення над Божою щедротою і довірою до людини. Бог щедро роздає таланти, без того, щоб цього людина заслужила собі. Що таке гривни, таланти? Талант колись був найбільшою матеріальною одиницею. Велику груду дорогоцінного металу називали талантом. З тим пов'язане і переносне значення євангелійного слова «гривна» і означає дорогоцінні здібності, обдарованість людини. До них належать в ширшому розумінні такі атрибути як розум, вільна воля, здоров'я, віра і т. д. Все, що має людина, одержала від Бога (Як. 1, 17). Так засвідчує і притча. Ця притча дає нам відповідь, звідки походить нерівність у світі, яка не в одної людини викликає неспокій, ба навіть і гнів, чому Бог одному дав п'ять гривн, а іншому знов лиш одну? В цьому розділенні многі видять несправедливість. Однак так роздумує лиш поверхово роздумуюча людина. Насправді Бог розділив правильно. Він не роздавав гривни під впливом тимчасового настрою. Він їх роздавав розмислено і мудро, кожному за його силами. І в притчах не говориться, що Бог тих, яким дав менше, любить менше, і не твердиться, що ця нерівність тривала, остаточна, що залишиться і по смерті.

Нерівність між людьми служить як путо, що в'яже людей. Було вирішено так, щоб одна людина могла спертися в другу, щоб могли взаємно поповнюватись і бути корисними. Коли б існувала повна рівність, коли б кожна людина мала все, що має інша, то один не потребував би іншого і стався б самотнім. І Бог знав, що погано бути людині самій. (Ген. 2, 18). Тому вирішив так, як читаємо в притчі. Він такою нерівністю заснував між людьми взаємовідносини. Коли такі відносини між людьми не є все на доброму рівні, це не вина Божа, але людини.

Ми не рівні за гривнами, але рівні ми в очах Божих. Всі ми — предмет Божого старання, викуплені Христом для вічного життя. Це означає, що кожна людина має створені сприятливі умови для спасіння своєї душі, якщо поступає за радою Євангелія. Питаєтесь, а що ті, які Євангеліє не знають? Ті єстеством законная творят (Р. 2, 14). Однак я передусім говорю до тих, які Євангеліє знають, які несуть ім'я Ісуса Христа — християнам. Вони мають однакові умови не життя на цій землі, але захорони. Для тих, які видять в цьому Божому чині (розділенні) несправедливість, треба сказати, що Бог робив правильно і тому, бо дав кожному за його силою.

Нерівність — це факт, з яким ми мусимо змиритись і прийняти мусимо його з порозумінням. Нарешті, ця нерівність нас веде до того, щоб ми причинились до зменшення цієї різниці свідомою працею, помноженням отриманої гривни. Ми мусимо порозуміти, у Бога добрий робітник не лиш

той, що проєктує, будує, керує, але і той, що носить цегли, гасить вапно чи мурує, кажучи образно, — при будівництві Божого діла. Людина, яка має менше талантів — не менша перед Богом від того, хто отримав більше. Те, що основне, ми дістали всі: життя, безсмертну душу, розум, волю і т. п. Не завидьмо тим, що одержали більше, бо від них буде вимагатись більше. Не дивімся із завистю на тих, що є наверху завдяки тому, що отримали більше талантів. Я знаю — мрією людини є дістатись наверх, на краще місце. Ті, які стремлять до цього, нехай наперед призадумаються, чи б там наверху справились із своїми здібностями, чи справились би із функцією наверху для задоволення інших?

Пороздумуймо, що сталося б, коли б ми туди раз дісталися, коли б раз здобули визначне суспільне місце, багатство і славу? Чи не стали би ми гордими, надутими? Чи не засліпила би нас слава, не сказило багатство? Чи ми би думали там наверху на Бога, чи ми би дякували йому за таланти, чи ми би не приписували заслуги самі собі, що ми там наверху? Чи не лінувались би ми зійти між людей, увійти в храм Божий, клякнути в сповідальниці і сповідати свої гріхи? Але ми многі внизу, Бог нас понизив як давно перед нами Йосифа, нащадка колишніх королів, на бідного тесляра. Коли Йосиф виправдався у своїй приниженості, то Бог дав йому більше, до його покрову дає свого єдинородного Сина — Ісуса Христа. Коли і ми виправдаємось, поки ми внизу, коли помножимо таланти, які ми дістали, то і нас не мине належна нагорода. Не говорім, що Бог забув про тих, які дістали по одній гривні, ані те, коли нас Бог не помітив тоді — при роздачі гривн — що не інтересується нами, не старається тепер і в майбутньому не буде! Коли Бог старається про небесні птахи, польові лілії, то, безперечно, і ми є предметом його старання.

Коли таланти були роздані, господар виїхав, говориться далі в притчі. Той, що отримав п'ять талантів, ішов, щоб умножити їх. Так само розумно робив і той, що дістав дві гривни. Обоє свідомо працювали. Вартості, які їм були звірені в повній свідомості своєї відповідальності, старанно помножили. Той, що дістав одну гривну, ішов і закопав її, бо був лінивий. Не хотілось йому робити із дрібними речами; бути вірним в малому — є справді тяжке. Вимагає це велику терпеливість, а її не мав той лінивий. Він здається кропіткої праці і це вирішило його долю. Бо господар дотримав слово і вернувся. Перший і другий слуга при перевірці вийшли добре. Але третій ні. Замість зрахування пред'являє господареві виправдання, ба що більше — звалює вину на самого господаря, як Адам в раї на Бога: «Жена, яку ти дав, аби була зо мною, вона мені дала...» (Ген. 3, 12). З цього наочного прикладу видимо, що на суді з виправданнями не вийдемо добре. Господар дав можливість, слуга її не використав. Це саме стосується й інших, яким Бог роздав таланти.

Однак люди закоплюють таланти не лише через лінивство. Наприклад: дуже цінний талант одержала людина — розум. Одержала його тому, щоб

краще пізнати Бога. Сучасна людина замість Бога пізнає тайни природи, хоче панувати над її силами, проникає вглиб океанів і вдалечінь всесвіту. Завдяки цьому стремлінню людина стояла на Місяці, вернулася на Землю, вигадує все досконаліші машини, бореться з хворобами і таким чином опиняється в спокусі, що обійдеться вона без Бога. Закоплює свій талант. Коли ж повернеться Господар, то як ми обстоїмо? А Він вернеться, так сповідуємо у Символі Віри «Вірую». Він прийде судити живих і мертвих, щоб оцінити наше життєве стремління. Хто не лінивий і таланти помножить, той не мусить боятись, бо Бог справедливий Суддя. (Пс. 7, 12). Його справедливість не можна прирівнювати до людської, правової, яка не раз оцінить лише зовнішню справу, але не заглядає вглиб. Внаслідок цього недоліку часто стається — несправедливе рішення. Бог дивиться в серця (1 Сам. 16, 7), розкриває найтайніші заглибини внутрішнього (Пс. 7, 10). Тому Божа справедливість правильна з точки зору майбутніх справ. Тому Духа не вгасаймо (Сол. 5, 19), не занедбовуймо дари, які маємо (1 Тим. 4, 14), підсилюймо у нас дар Божий (2 Тим. 1, 6), помножуймо гривни, якими нас нагородив, виправдаймось у малому, щоб нас Бог міг поставити над многим у Царстві Небесному, щоб ми могли ввійти в радість Отца нашого небесного, як в притчі добрі і вірні слуги.

Прот. М. Кернашевич

„Священніци твої, Господи, облекутся в правду"

Вчення Православної Церкви про те, що Бог справедливий Суддя, Який добрих нагороджує, а поганих карає, і про те, що Син Божий стався людиною, щоб викупити нас з вічного покарання.

Попередня стаття завершувалась констатуванням нашої віри, що Бог справедливий. Однак перед тим ми твердили, що Бог — Любов. А можливо поєднувати в одному Єству Справедливість і Любов? Відповідь мусить бути позитивна. Св. Отці Церкви давно відповіли на це питання приблизно так:

Бог — безмежна Доброта і Блаженність — створив, крім духовного світу, і світ матеріальний, фізичний, видимий, а в ньому людину, єство психічно-матеріальне. Однак створив її за своєю подобією, щоб сталася удосконаленням в добрі, подібно Богу у святості і блаженності і для вічності. Вічність, для якої людина створена, — дар Божий, про неї людина не мусить дбати, для нас вона самозрозумілість, але до святості і з неї випливаючої блажен-

ності людина мусить стреміти власними силами, з Божою поміччю. З цього випливає, що Бог створив людину не для мук, хвороби, смерті, але для вічної блаженності. Але де її найти — ту блаженність? — може хтось спитати. Ми відповімо: в самому собі. І Бог блаженний в Самому Собі, бо він — Доброта, Любов. І людина здібна до блаженності, якщо спрямовується на добро, а не навпаки.

Той, Хто дав людині духа, найкраще пізнає її основу, а тому створив людину, здібну на моральну еволюцію, але і на падіння. Бо Бог створив її свобідною. Дав їй закон — умову еволюції, але і свободу — можливість вибору: моральної еволюції чи падіння. Людина могла рішати робити за чи проти волі Створителя. Так і сталося: «Але з дерева знання добра й зла — не їж від нього, бо в день їди твоєї від нього ти напевно помреш» (1 М. 2, 17).

Як тільки людина робила, використовуючи свою свободу, проти волі Божої, відчула страх, вичитання свідомості, які перед тим не відчувала, а тим самим засудила людина саму себе на вічну смерть — відпадіння від Бога, від можливості здобути колись блаженність і мир; і минула її блаженність. Однак ніхто за те, що людина зробила і за наслідки цього, не може звинувачувати Бога. Він не є причиною зла. Зло виникло через зневживання людини свободою. Все, що Бог створив, створив на благо людини. Ніж — необхідна річ вдома, однак саме цим предметом можна вбити людину. Не можемо звинувачувати Бога, коли хтось вбиває ножем.

Отже, не Бог, а людина засудила сама себе вчинком проти волі Божої на затрачення: на втрату блаженності, на муки, страждання і смерть, і духовну. Але «Бог не прагне смерті несправедливого, а тільки щоб вернути несправедливого з дороги його, і буде він жити» (Ез. 33, 11).

Тому і хоч Божа Справедливість вимагала для людини кару — «...бо в день їди твоєї від нього ти напевно помреш» — Любов Божа вимагала відпущати. Справедливість могла спитати Любові: «Кому відпустити?» Просив хтось відпущення? Справді, не просив. Навпаки, людина виговорювалась на жінку, яку чоловіку дав Бог, і вона його звела. Людина тільки-тільки не сказала, що вона не винна, тому й на думку чоловіку не спало просити відпущення. Але Любов не могла через це залишитись невірною — тому сказала: «Я буду просити про це. Я, Любов, буду молитись за нього у Тебе, Справедливість. Я буду просити як безгрішна Людина за людину грішну». І сповнились слова псалому: «Жертви й приношення Ти не схотів, Ти розкрив мені уші, цілопалення й жертви покутної Ти не жадав. Тоді я сказав: «Ось я прийшов із звоєм книжки, про мене написаної». Твою волю чинити, мій Боже, я хочу, і Закон Твій — у мене в серці» (Пс. 39, 7—9). «І Слово стало тілом...» (Йоан 1, 14), щоб терпіло за нас і щоб викупило нас.

Так викупив Бог людину із затрачення: за гріх людини покарав Людину, а саме смертю найбільш принижуючою — розпинанням. Але перед смертю «Він погорджений був, Його люди покинули, страдник, знайомий з хворобами, і від Якого обличчя ховали, погорджений, і ми не цінували Його... Направду ж Він немочі наші узяв і наші болі поніс, а ми уважали Його за пораненого, ніби Бог Його вдарив поразами й мучив. А Він ранений був за наші гріхи, за наші провини Він мучений був... Його ж ранами нас уздоровлено. Усі ми блудили, немов ті овечки, розпорошились кожен на власну дорогу, — і на Нього Господь поклав гріх усіх нас. Він гноблений був та понижуваний, але уст Своїх не відкривав. Як ягня був проваджений Він на заколення, й як овечка перед стрижіями своїми мовчить, так і Він не відкривав Своїх уст. І з злочинцями визначили Йому гроба Його, та Його поховали в багатого, хоч провини Він не учинив, і не було в Його устах омани. Тому то дам уділ Йому між великими, і з потужними буде ділити здобич за те, що на смерть віддав душу Свою, і з злочинцями був порахований, хоч гріх багатьох Сам носив і заступавсь за злочинців» (Іс. 53, 3—12). І хоч Ісаія висловив ці слова приблизно 650 років перед їх сповненням, все ж таки сповнились вони на Христу до найменших подробиць.

Чому ж тоді Син Божий став людиною? Аби людину як Людина викупити сповненням Божої справедливості, добровільно піддавшись карі за грішну людину. Із-за чого це зробив? — Через любов до людини. Так Христос сповнив вимоги любові і справедливості.

Л. Федор

Екуменізм порозуміння, не полеміки

У центрі уваги всіх християн, крім рішення важливих проблем всесвітнього характеру (як боротьба за мир у світі, за братнє співжиття всіх народів, за усунення голоду, соціального утиску, расової ненависті і т. п.), є і щире стремління вирішити назрілі проблеми в християнському світі. Під таким станом треба розуміти сучасну неєдність християнських церков, яка нас примушує зробити все для виправлення хиб і для їх повторного возз'єднання, як цього вимагає від нас сам Спаситель Ісус Христос (Йоан 17, 21).

Рух, який нас веде і супроводить для досягнення цієї мети, називається екуменічним. В цьому об'єднуючому русі першорядну роль, безперечно, мусить відіграти любов, бо без неї не можна досягти жодної єдності. Сам Ісус Христос, даючи своїм ученикам Заповіді, говорив: «По тому пізнають усі, що ви учні Мої, як будете мати любов між собою» (Йоан 13, 35). Коли уважно читаємо св. Писаніє, ясно дізнаємось, що якраз нестача любові, взаємної поваги, гордість, надуманість, мрія досягти владу та інші гріхи, як і збочення від справжньої науки Христової, запричинили розз'єднання Церкви і внесли ненависть між християн. Сьогодні свідомі цього християни, декотрі вже і признають це і цим самокритичним признанням проявляють охоту виправити ці помилки. Однак одне безперечне, що охота є лише першим кроком до такого виправлення — до накреслення мети. Як розз'єднання церковної єдності не сталося за кілька днів чи місяців, так і повторне возз'єднання вимагає довгий період тяжкої, зате милої праці на усунення всіх перешкод особистих, при тому і тих, які нас розділяють. Якщо візьмемо в увагу всі християнські церкви, то показується, що таких перешкод є невироку. Однак всіх їх можна рішати і усунути.

Дуже радує і є відрадним, що до рішення цих перешкод включився весь християнський світ, що в цьому випадку є бажаним.

Однак много християн ставить перед собою питання, як, яким способом дійти до такої єдності. Відповісти на це питання точно і кількома словами — дуже важко. Погляди богословів і віруючих різні і не буде від діла, коли нагадаємо, що знайдуться і такі, які не підтримують ці об'єднуючі відносини і є в принципі проти, але й такі є, що не вірять в можливість возз'єднання. Певно, як одні, так і другі мають для цього свої причини, на основі чого приходять до таких заключень. Однак мені здається, що такі причини необгрунтовані, коли віримо, що вчив сам Спаситель Ісус Христос. У своїй молитві він просив Свого Отца, щоб зберіг цю єдність: «Та не тільки за них (учеників) Я благаю, а й за тих, що ради їхнього слова ввірують за Мене, щоб були всі одно: як Ти, Отче, в Мені, а Я — у Тобі, щоб одно були в Нас і вони . . .» (Йоан 17, 20—22). З усього Св. Писанія ясно випливає, що Ісус Христос заснував лише одну Церкву (Мат. 16, 18), але Він теж хотів, щоб ми перебували в цій єдності. Коли ще до того додамо свою віру, молитви і всі свої сили, то, певно, не будемо сумніватись в такій можливості. Бо Спаситель ясно говорив: «І коли що просити ви будете в Імення Моє, те вчиню, щоб у Сині прославивсь Отець. Коли будете в Мене просити чого в Моє Ймення, то вчиню» (Йоан 14, 13—14). Або може хтось думає, що Бог не сповнить своє слово? Чи не міг би заслухати молитви мільйонів віруючих, які моляться за возз'єднання? Напевно, заслухає. Однак Він не зробить все за нас. Коли людина нарушила цю єдність, то і вона зобов'язана це виправити. І Бог їй в цьому поможе своєю милістю і дарами. **Треба знайти лиш підхожий спосіб,** яким би ми могли всі перешкоди і взаємну різницю усунути.

Спосіб на досягнення єдності.

І хоч екуменічний рух триває кілька десятиріч, все ж треба признати, що крім великої кількості різних проголошень, що торкаються церковної єдності, все ж таки ні одне не говорить конкретно про спосіб, як досягти таку єдність. Навпаки, існує много конкретних пропозицій, які нам ясно говорять, яке возз'єднання мається на думці і як воно могло б здійснитися. Наведу лише декотрі.

«Так, Митрополит Царградської Патріархії Хрисостомос мирський пропонує возз'єднання в смислі «перихорезії» і пересвідчений, що це може привести до возз'єднання. Під цим терміном треба розуміти таку єдність, в якій возз'єднані частини взаємно не виключаться і не пошкоджуються: в ній нема ні «інтерпенетрації», ні «інтерінфільтрації». За таким рецептом церкви возз'єднались би без того, щоб Католицька Церква вимагала від Православної, щоб ця виключно признала її догми, і щоб Православна Церква не вимагала від Католицької, щоб зреклася своїх догм»[1].

Дальшу, не менш інтересну пропозицію пред'являє проф. Алівізатос. «Він прихильний до погляду, щоб між Православною і Римо-Католицькою Церквою насамперед створився стан «коекзистенції», і лише потім приступилось би до створення єдності. Це ставлення він захищає історично і вірить, що таке співіснування може здійснитись, якщо обидві церкви повернуться на позицію перед великим розколом в 1054 р. Таким чином створилася б ситуація, в якій би Православна Церква не нападала на нові, неправославні католицькі догми, а Католицька Церква не вимагала б від Православної, щоб їх приймала. В такій ситуації Церква керувалась би двома різними системами: на Сході панував би принцип Вселенських Соборів, а на Заході — принцип папського монархізму»[2]. Той же професор пропонує діалог як засіб на досягнення єдності. Згідно з ним, в діалозі насамперед констатувались би всі різниці, що існують між Православною і Римо-Католицькою Церквою, а вони, в свою чергу, розділились би до трьох груп. Першу групу становили би різниці, що виникли внаслідок недостатнього взаємопізнання, до другої були б заділені різниці, які практично ані не існують, а до третьої ті різниці, які несуть дуже серйозний характер. Доки би усунулись різниці першої і другої групи, обидві церкви значно б зближились, а таким чином різниці третьої групи можна було б набагато легше рішати формою діалогу посередництвом взаємної любові[3].

Професор Шмеман, крім іншого, теж того погляду, «що діалог необхідний неминуче вже і з тої причини, що перед тим ніколи не був»[4].

«Професор Арсеньєв захищає погляд, за яким всю справу возз'єднання треба будувати на християнській любові, бо вона та, що веде до возз'єднання. Згідно з його поглядом, цією любов'ю був натхнений і папа Йоан XXIII, який послав заклик-послання «відокремленим братам» з метою досягти єдність. Стосовно цього заклику православні подвійно зобов'язані! По-перше, не можуть обходити його байдуже, бо це торкається цілого світу і обіцяє вирішення многих проблем, які турбують людство. По-друге, єдність вимагає, щоб можна було сповнити свідчення правди, а Православна Церква має можливість це зробити, бо тут розходиться про збереження євангельської і апостольської правди і традиції, а тому зобов'язана реагувати на цей заклик і сповнити свій обов'язок»[5].

«Професор Афанасьєв пропонує євхаристичне возз'єднання з Римо-Католицькою Церквою. Згідно з ним, розколом не було до дна розсікнуто церковне життя, бо як з одного боку, так і з боку другого виконується євхаристія, яка означає не лише єдність з Христом, але і єдність між собою взаємно. Тому у зв'язку з Христом є всі ті, які виконують євхаристію, не дивлячись, чи належать до Католицької чи Православної Церкви. Для того, щоб ця єдність во Христу стала історичною дійсністю, необхідно, щоб відбувалась жертва любові. Таким чином здійснилась би єдність, в якій би залишились догматичні різниці, отже не були б усунуті, але були б перевершені любов'ю і порозумінням»[6].

Римо-католицький богослов д-р М. Кровина теж твердить, «що на передньому і задньому плані всіх возз'єднуючих стремлінь мусить бути любов, що «не радується з несправжньості, але радується з правдою. Все уміє знести, все вірить, все мріє, все перетерпить» (1 Кор. 13, 67)[7].

Це були лише декотрі пропозиції і думки богословів, які в діалозі стосовно зближення і возз'єднання, безперечно, є серйозними. І наперекір тому — це лише думки окремих людей. Більш важливим є, яке ставлення стосовно всіх проблем, пов'язаних з екуменізмом, захищає Православ'я як ціле, отже Вселенська Православна Церква. Цим питанням займалися всеправославні конференції, що відбувалися на острові Родос в 1961, 1963 і 1964 рр. На цих конференціях, крім інших важливих проблем, було одноголосно вирішено «запропонувати Римо-Католицькій Церкві розпочати діалог між обидвома церквами за одинакових передумов»[8]. На питання, хто і коли має цей діалог Римо-Католицькій Церкві виголосити, була ухвалена резолюція, за якою «діалог в принципі приймається, однак для його успішного початку потрібно провести належну підготовку»[9].

Треба пригадати, що в період, коли з боку православних ці голоси виникають, засідав II Ватіканський Собор, який, крім внутрішнього відновлення Римо-Католицької Церкви, поклав і фундамент для визначення екуменічних цілей Католицької Церкви проголошенням «Конституції про Церкву» і «Декрету про екуменізм». В них висловлено принципове ставлення Католицької Церкви до екуменізму. «Декрет про екуменізм» дає католикам вказівки і методи, як має поступатись на практиці, щоб екуменізм досяг певну мету. Це особливо такі пункти: 1. Власне життя згідно Євангелія має інспірувати

братні відносини з іншими церквами (ДЕ 7), 2. Треба молитися за єдність християн, а саме і разом з відділеними братами на екуменічних зібраннях (ДЕ 8), 3. Діалогічно вести розмову про богословські питання «як рівний з рівним» (ДЕ 3), а саме з любов'ю[10].

Про яку мету Римо-Католицькій Церкві стосовно екуменізму розходиться, ясно сказано в згадуваних декретах, як і в декреті «Про Східні Церкви». Це ясно засвідчує і д-р М. Кровина в «Духовному пастирі», № 9 (1978) на 390 стор., пишучи таке: «А тому що Христос заснував лиш одну Церкву (Мат. 16, 18 — маючи на думці Римо-Католицьку Церкву — примітка редакції), лише їй дав свою Божу науку — Євангеліє, лише їй послав Духа Утішителя, лише їй на чоло поставив св. Петра як свого наступника на землі. Під його веденням все товариство має жити у згоді, а не розділено, в суперечках і неспокої».

На цих конкретних фактах ми коротко пояснили собі, як розуміє екуменізм і возз'єднання Православна і як Католицька Церква. Різниця в мисленні — дуже велика, і як така є великою перешкодою для досягнення згаданої мети — єдності.

Перешкоди.

Найбільшою перешкодою на дорозі до діалогу і до возз'єднання між Православною і Римо-Католицькою Церквою є якраз згадане вчення про Церкву, про єдність і папу. Це вчення нічим не відрізняється від вчення, підтвердженого на І Ватіканському Соборі. ІІ Ватіканський Собор знову його підтвердив, а папа Павло VI вчення про папу вважав необхідним ще поповнити. Декотрі справи він доповнив сам власною рукою. Поповнення торкається основи і служби інших пастирів Церкви, зокрема єпископів. Цей ІІ Ватіканський Собор вийшов назустріч такій вимозі папи і виніс правило про єпископів. Також встановив їх ставлення стосовно папи.

Якщо б ми хотіли коротко це вчення оцінити стосовно екуменізму, то дуже легко прийдемо до заключення: «Ніхто не може увійти в кошару Христову ані залишитись в ній, якщо не є з папою, а отже без поєднання з папою нема спасіння. (Тому не слід дивуватися, коли й сьогодні вчуємо такі слова від священиків і вірників Римо-Католицької Церкви — примітка автора). Тому єдність в дійсності означає повернення «відділених братів» до кошари, веденням якої Ісус Христос повірив апостола Петра як свого намісника на землі і главу апостольської колегії, а посередництвом нього римського єпископа, який є теж намісник Христа на землі і глава єпископської колегії»[11].

Це підтвердив і папа Павло VI 6 січня 1964 р. у своїй проповіді у Віфлеємі, кажучи: «...Якби Бог дав, щоб ми якнайскоріше стрілися з християнськими браттями, ще від нас відлученими. Кошара відкрита. Очікуємо всіх з повним порозумінням і любов'ю...»[12] В подібному дусі він висловився много раз.

Дальшою не менш важливою перешкодою є прозелитизм Римо-Католицької Церкви. (Прозелитизм — перетягування віруючих з одної до другої церкви різними формами). Проти такої форми возз'єднання гостро виступила на Другій Родоській Конференції делегація Антіохійської і Єрусалимської Церкви. Засуджує її і Вселенська Православна Церква. Таку форму засуджував у Первісній Церкві і сам Спаситель Ісус Христос. Зустрічаємось з нею і в сектантів.

Як дальшу перешкоду можемо ще навести уніонізм Католицької Церкви, який нам добре відомий. Уніонізм — спроба об'єднати, приєднати. Так це пояснює словник іншомовних слів. В нашому конкретному випадку це означає навернення т. зв. відлучених в лоно Римо-Католицької Церкви. Історія Церкви ясно засвідчує, як доходило до таких форм возз'єднання і якими

засобами запроваджувались в практичному житті. Відома Ліонська унія з 1274 р., Флорентійська з 1439 р., Брест-Литовська і смутнозвісна Ужгородська унія з 1646 р. Як наведені, так і ненаведені унії не досягли повністю своєї мети і віруючий народ їх засудив, не прийнявши їх (утрималися вони лише завдяки пануючих верств). Це признає і згадуваний д-р М. Кровина, пишучи у зв'язку з цим таке: «Церква в декількох уніоністичних концілах намагалась виправляти. Але вплив досягався лише частково в концилі Ліонському (1274) і Флорентійському (1439)»[13].

Треба нагадати, що такі стремління відчуваються і по ІІ Ватіканському концилі і можна додати, що аж досі. Результатом було відновлення унії і в нас в 1968 р. І хоч многі це пробують прикривати, все ж таки це відігралось з благословіння папи Павла VI. У зв'язку з відновленням унії в ЧССР він писав: «Тут згадуємо, що так, як Нас потішили нові вісті про стан греко-католицької Церкви і дуже мріємо, що такий стан буде все удосконалюватись...»[14] Подібно Римська Церква пробує відновити унію і в СРСР — на Україні, в Румунії та інших країнах, де абсолютну більшість населення становлять православні.

Беручи в увагу ці перешкоди, Православна Церква не може таке возз'єднання вважати бажаним. І якщо би ми залишились лише на них, то **за таких умов не може бути й мови про діалог з Римо-Католицькою Церквою.** Як ми вже вище нагадали, Православна Церква вважає можливим діалог лише за одинакових передумов, як «рівний з рівним». Це признає і Католицька Церква (ДЕ 9). За таких умов Православна Церква опинилась би в ролі «блудного сина», який каючо вертається до свого отця, просячи в нього відпущення. Однак такий стан в жодному разі недопустимий.

Не впадаймо в песимізм.

Як вже було сказано спочатку, наше християнське переконання і слова Христового Євангелеія нас ведуть до того, щоб ми в жодному випадку не піддавались песимізму. Тому і в цьому випадку не сміємо й подумати, що возз'єднання християн за даних умов неможливе або що діалог між церквами опинився в тупіку. Навпаки, християнський світ вийшов на нову дорогу, метою якої є Христос і єдність з Ним. Ми не можемо настрахатись перешкод і збочити з цієї дороги. Бо для цього у нас є много причин, які нас позбавляють песимізму. Це підбадьорююча дійсність, а одночасно і вливаюча до нас надію про можливість взаємозближення і возз'єднання.

Першим дуже важливим фактом, який ми повинні усвідомити, є те, що екуменічний рух по ІІ Ватіканському концилі вже не є приватною справою групи священиків або віруючих римо-католиків, як це було досі.[16] Але й сама Римо-Католицька Церква вже не є тою, якою була до концілу. Зміни, що настали, помітні.

Правда, ІІ Ватіканський концил не сповнив надії й очікування католиків і некатоликів, як і мету, яку ставив перед ним папа Йоан XXIII. Це засвідчує і визначний польський публіцист Ст. Маркієвич: «Якби документи концілу, підготовані за життя Йоана XXIII, були ухвалені і якби їх зміст був сповнився, то тоді ми могли б сказати, що папство змінило свій профіль... Яку функцію сповнив ІІ Ватіканський концил? Загальмував і притишив реформаційний рух, що виник в період понтифікату Йоана XXIII в тісному зв'язку з підготовкою на Ватіканум ІІ»[17].

Щоб ми краще зрозуміли значення цих і наступних слів, то мусимо ще нагадати собі, що некатолицькі церкви очікували, крім іншого, що ІІ Ватіканський концил виправить помилки І Ватіканського концілу з 1870 р. Бо тоді була прийнята догма про папську непомильність. З того часу много богословів, між ними і католицьких, гадали, що собори в Католицькій

Церкві вже більше не будуть скликуватись. Це підтверджувало проголошення догми про Сошествіє Діви Марії папою Пієм XII без скликання собору — концілу.

Тому повністю зрозуміле розчарування, що настало по концилі. Відомий православний грецький богослов проф. Кармирис у зв'язку з цим писав: «У великій мірі втратилась серйозна можливість дійсного і реального направлення Римо-Католицької Церкви в цілому, можливість . . . яка б полегшила екуменічний діалог, який ця Церква хоче розпочати з іншими церквами і передусім з Православною Кафтолицькою Церквою»[18]

Рух, який в Католицькій Церкві розпочався ще перед скликанням останнього (II Ватіканського) концилу надалі продовжується. Польський католицький теолог А. Бардецький стосовно цього оптиміст. Він пише: «Декотрі постулати, перед десяти роками (примітка — книгу написав у 1966 р.) ще з сумнівом проголошувані декотрими елітарними колами т. зв. «реформістів», тепер зжинали (примітка — на концилі) урочисте схвалення з боку більшості єпископств світу і стали офіційною програмою Церкви».[19] Про те, що цей рух буде продовжуватись, згаданий Ст. Маркієвич переконаний в цьому: «Однак не треба думати, що після поразки, яку йому (примітка — концилу) завдали окремі концильні засідання, цей рух втратив свою життєздатність. Навпаки, можна очікувати, що стремління про принципове відродження католицизму будуть далі жити, не дивлячись на зміст документів, ухвалених на концилі, будуть мусити — під впливом об'єктивних чинників — активно проявлятись, а тим самим викликати значні зміни в діяльності Церкви»[20].

Сьогодні після певного відрізку часу можемо сміло погодитись із згадуваними авторами. Римо-Католицька Церква на основі постанов концілу і поза них успішно продовжує внутрішнє відновлення. Це внутрішнє відродження Церкви сталось головною ціллю концілу після наступу нового папи Павла VI. Ця дійсність мусить оцінюватись позитивно, бо як підкреслює декрет «Про екуменізм», «насправді нема жодного справжнього екуменізму без внутрішнього відновлення» (ДЕ). Це відновлення переслідує мету, щоб всі історичні вношення, які непотрібні і часто є шкідливі для Церкви і для її єдності, усунулись і таким чином щоб здійснилось повернення до первісної чистоти Церкви. Тому і Царградський Митрополит Мелітон у своєму посланні, надісланому папі Павлу VI (7 грудня 1977), написав: «. . . Православна Церква охоча усунути всі перешкоди, які наросли між католиками і православними на протязі історії».

Екуменічну вагу відіграє і той факт, що концил не називає вже «відділених» братів «схизматиками» і «єретиками» (і хоч в наших умовах ще все зустрічаємось з такими виразами, зокрема, на Словаччині). Ісус Христос вважається «краєкутним каменем» і центром Церкви, а тому й виконувачем і власником єдності. Все, що є на цьому камені, творить одну, світлу, вселенську і апостольську Церкву» (ДЕ). Згідно з цим, Православна Церква нічим не відрізняється від Римо-Католицької, а отже — й рівноправна з нею. Православній Церкві признається правоплатність священства і інших Священних Тайн. Далі, концил признає, що православні вірники, освячені хрестом, вчленовані в тіло Христове і тому їх «правом прикрашає ім'я християнина» (ДЕ). Позачергове значення має і та дійсність, що коли Римо-Католицька Церква у своїх проголошеннях і документах говорить про церкви і релігійні товариства, що існують поза нею, то в такому разі на першому місці, як правило, згадує Православну Церкву. «Декрет про екуменізм» признає Православній Церкві її апостольське походження, як і те, «що східні церкви від початку мають скарб, з якого Західна Церква много черпала у справах літургії, в духовній традиції і в правовому порядку». Собор високо оцінив і багатство і красу православної літургії, культ Пресвятої Богородиці і монашество. Визначне і те, що у всіх понтифікаційних декретах, не дивлячись на розділення Церкви в XI ст., Східні церкви називаються Ц е р к в о ю».[21]

Ця, як і многі дальші дійсності післяконцільного відновлення, ясно засвідчують про те, що Римо-Католицька Церква є насправді іншою, ніж ми знали її перед кількома десятиріччями. Процес її внутрішнього відновлення ще не припинився і можемо сподіватись, що він і надалі буде продовжуватись, що, безперечно, допоможе тому, що ця найближча сестра Православної Церкви буде щодня ще ближчою.

С у ч а с н і с т ь і п е р с п е к т и в а.

Екуменічний рух сьогодні знайшов у всіх християнських церквах живильне підгрунтя і з результатами, що вже досягнені, можемо в цілому бути спокійними. Велику роль мають в цьому не лише окремі церкви, але й така організація, як Всесвітня Рада Церков (і ЕРЦ), ХМК, які і хоч не є надцерковними організаціями, все ж таки у великій мірі допомагають зближенню церков і взаємоспівпраці. Зразковою є співпраця на полі гуманного екуменізму (боротьба за мир у світі, за порозуміння між народами, боротьба проти расизму і будь-якого гніту і т. п.), яка б мала бути прикладом й екуменізму релігійному. Ця дійсність — радісна для нас й підбадьорює і писати про неї можна було б багато.

Якщо тоді гуманний екуменізм зумів возз'єднати різні церкви і релігійні товариства, напевно, і екуменізм релігійний принесе свої результати. Однак бажаним і необхідним є, щоб справді став справою всіх віруючих без різниці. Бо ж не можна уявляти собі екуменізм так, що одні відкриють обійми, а другі впадуть до них покірно. Не можна собі його уявляти і так, що будемо про нього много говорити чи писати. Екуменізм від усіх нас вимагає діла любові, бо без них практично нездійснима єдність. Вони в многих країнах вже очевидні і проявляються в практичному житті. Про це вже ми писали. Смутним, однак, є, що якраз у нас на Словаччині про це говорити не можемо. І коли маємо говорити про екуменізм між Православною і Католицькою Церквою — тим більше ні. І хоч взаємини між згаданими Церквами кращають, все ж таки, на мій погляд, не досягли ще рамків екуменізму. Практичне життя ясно засвідчує це. В цьому випадку маю на думці і Католицьку Церкву східного обряду (уніятську).

Мені не відомий ні один-однісінький випадок, коли б між згадуваними церквами відбулись екуменічні зібрання або інші міроприємства. Напевно, крім кількох гарних словечок в якомусь церковному журналі. І ті найкращі слова без діл — безкорисні. Можливість є, але треба мати й охоту і добру волю. Якщо все це можливе в інших країнах, то чому б це не могло стосуватись нас. Православна Церква, безперечно, приготована на братнє співжиття і співпрацю. Однак без партнера все це неможливе. Якщо Католицька Церква докаже встановити зв'язки з іншими православними церквами, наприклад, з Руською Православною Церквою, то не вірю, що така можливість неможлива й у нас вдома. Треба лише усунути передсуди і знайти спільний інтерес. Порозуміти треба і потребу й необхідність приспіти хоча малим внеском в такому великому ділі екуменічного руху, яке ставить собі за мету возз'єднання всіх християн і, в першу чергу, Східну і Західну Церкву. Однак ця єдність мусить будуватись на Христі, а не на людині. Лише так досягнеться справжня єдність, бо «Він є главою тіла Церкви» (Кол. 1, 18). Єдність мусимо будувати на любові, «бо вона — союз досконалості» (Кол. 3, 15), але й ознака християнина. Бо без неї ані не можна говорити, що ми християни і сповідники Христа. Апостол Павло ясно пише, що без

любові ми ніщо (Кор. 13, 2), і підкреслює, що «Тепер залишаються віра, надія, любов, — оці три. А найбільша між ними — любов» (1 Кор. 13, 13).

Якщо хочемо досягти справжнє возз'єднання всіх християн, то мусимо навчитись любити. І якщо сьогодні ми не можемо цю єдність досягти, то лише тому, бо дуже хибить нам ця любов.

[1-6, 8, 9, 11, 21] *Православний богословський зборник, 1, Прага, 1967. Д-р Д. Димитриєвич, Відгук православних на Другий ватіканський конціл, стор. 61—77.*

[7, 10, 13, 15] *Духовний пастир, 1979, № 9. Д-р М. Кровина, Екуменізм порозуміння, не полеміки, стор. 389—394.*

[12, 17, 20] *Ст. Марієвич, Йоан XXIII і Павло VI.*

[14] *Духовний пастир, 1969, № 4, стор. 152.*

[16] *Духовний пастир, 1968, № 10, стор. 239.*

[18, 19] *Ежегодник, Прага, 1968, стр. 70—71.*

Візит в Михалівецькій єпархії

25 серпня ц. р. Михалівецьку єпархію відвідала делегація Руської Православної Церкви — Високопреосвященніший Леонтій, Архієпископ Сімферопольський і Кримський, о. прот. Сергій Пилипчук, о. прот. Борис Удавенко, о. прот. Михайло Зайцев, о. протодиякон Володимир Назаркін і Констянтин Михайлович Комаров, о. архімандрит Володимир. Супроводив їх Преосвященніший Владика Николай, єпископ Пряшівський.

Дорогі гості з Руської Православної Церкви серед православних віруючих.

Фото Бакош.

В кафедральному храмі в Михалівцях гостей привітав настоятель прот. Ш. Горкай, який підкреслив, що православних віруючих нашої Церкви єднають з Руською Православною Церквою і великою слов'янською країною давні узи братерства. Гості відслужили в храмі молебен, після чого Архієпископ Леонтій подякував за привітання і виразив вітання всій Михалівецькій єпархії від Святійшого Патріарха Московського і всея Русі Пімена. При цій нагоді дорогий гість передав храму ікону Спасителя Ісуса Христа.

В єпархії дорогих гостей привітав управитель єпархії о. прот. Йоан Хома й інформував їх з життям Михалівецької єпархії. В сердечній розмові дорогі гості проявляли жвавий інтерес про життя єпархії.

Гості відвідали і приход в Земплинській Широкій, де їх прийняв окружний архідекан о. прот. Юрій Цап. Гості передали храму малу ікону і відслужили над свіжим гробом Владики Кирила панахиду. Всюди гості натхли нас прекрасним церковним співом.

Після обіду гості оглянули околицю Михаловець. Відвідини делегації в нашій єпархії принесли нам незабутні враження.

о. Штефан Горкай.

Церква як місце освячення

Господь наш Ісус Христос прийшов на землю тому, щоб повідомити і навчити людей правді, а з тих, які приймуть цю правду, що увірують в Нього як Сина Божого, побудувати свою Церкву. Так як сам Він був посланий, аби «спасти загинуле» (Мат. 18, 11), так і Ним створена Церква має ту саму мету — через освоєння плодів спасительського діла, через очищення й освячення ввести своїх членів у Царство Боже, возз'єднати їх з Богом. Коли апостол Павло говорить про різні дари і служби в Церкві, — Христос «настановив одних за апостолів, одних за пророків, а тих за благовісників, а тих за пастирів та вчителів» (Еф. 4, 11), — одночасно з тим в коротких, зате ясних словах визначив мету існування Церкви. Згадані дари і служби, за словами апостола, помагають, щоб святі були належно підготовані «на діло служби для збудування тіла Христового» (Еф. 4, 12). Будується тіло Христове, сама Церква, і цей містичний акт завершується посередництвом святих. Отже, маючи «потрібне для життя та побожності» (2 Петр. 1, 3), Церква є місцем освячення. Разом з Духом Святим у внутрішній живій єдності з Церквою невидимо перебуває Господь наш Ісус Христос як її Глава, Джерело нового, святого і життєдайного Життя. Перед своїми муками на хресті Спаситель проповідував апостолам: «Я не кину вас сиротами, — Я прибуду до вас» (Йоан 14. 18), «Перебувайте в Мені, а Я в вас» (Йоан 15, 4), а перед сошествієм їм проповідував: «Я буду перебувати з вами повсякденно аж до кінця віку» (Матв. 28, 20).

Для порівняння своєї тісної єдності з Церквою Господь наш Ісус Христос прирівнює себе до виноградини, а віруючих — до галузки. Він учив: «Я —

виноградина, ви — галузки. Хто в Мені перебуває, а Я в ньому, той рясно зароджує, бо без Мене нічого чинити не можете ви. Коли хто перебувати не буде в Мені, той буде відкинений геть, як галузка, і всохне. І громадять їх, і кладуть на огонь, — і згорять» (Йоан 15, 5—6). Ця думка зрозуміла: між Христом Спасителем і віруючими існує така жива внутрішня єдність, яка є між коренем і його вітками. Вода, проникаюча через всі корені, оживляє вітки, що ростуть на ньому, але відломлені вітки — гинуть.

Образ такої єдності Христа з Церквою св. апостол Павло змальовує слідуючим способом: Христос — Глава, Церква — Його тіло, повнота того, який все у всьому наповнює (Еф. 1, 22—23). Це нам дозволяє зробити кілька аналогій.

Передусім тіло є організмом, в якому пульсує одна кров, в якому всі уди творять невіддільну єдність, живуть і розвиваються лиш в органічному зв'язку з цілим тілом, не лише самі собою. Тіло — не просте сполучення удів, але це спільне життя. Далі, тіло само по собі не є чимось самобутнім, — аби жило, потребує духа, який би його оживляв. У Св. Писанії тіло розуміється як місце духа — «оселя» (2 Петр. 1, 13—14).

Так як всі частини нашого тіла, що творять повний і живий організм, керуються і спрямовуються головою, так і Церква є духовним організмом, наповненим впливом божественних сил — Глави Христа Спасителя. Церква, роздумує єпископ Феофан, Вишенський затворник, наповнена Христом; Він її цілу наповнює, в цілій її структурі: в ній і в її членах все наповнює... Він оживляє Церкву своєю тривалою присутністю, утверджує в правді, освячує життєдайною силою Св. Духа (Еф. 5, 25—27).

Невидимо перебуваючи з Церквою, Христос є для віруючих дорогою і дверима до Отца Небесного. Його ділами і спасительською Жертвою на хресті здобувають сміливість перед Отцом: «Коли будете в Мене просити чого в Моє Ймення, то вчиню» (Йоан 15, 16; 14, 14).

Для прийняття і освоєння божественних милосердних дарів Спаситель обрав собі св. апостолів, які отримали дари заповіданого їм Утішителя. «Христос був посланий Богом, апостоли знов Христом, — говорить святитель Климентій Римський. — Проповідували по селах і містах і встановлювали первістки з цих за випробуванням Духа за єпископів і дияконів для тих, що мають вірити . . . а потім видали розпорядження, щоб інші випробувані мужі перевзяли їх службу, коли вони помруть» (XLIV, 1—2). Подібно вчить і Іриней Ліонський, кажучи про благодатну наслідність ієрархії, посередництвом якої непорушно зберігається правда: «Де знаходяться дари Господні, там треба вчити правді від тих, які мають церковну поступовість від апостолів . . .»

Освячення в Церкві завершується посередництвом слова Божого і святостей. Коли Господь послав апостолів у цілий світ проповідувати Євангеліє, сказав: «Ідіть по цілому світові, та всьому створінню Євангеліє проповідуйте» (Марк. 16, 15). Це апостоли вважали своїм першорядним обов'язком

в проповідництві, що приказали робити і своїм наступникам (Тит. 1, 5; 1 Тим. 5, 22 та ін.).

Разом з тим Церква є «ковчегом Божим на землі, наповненим благодатними таїнствами», які видимим способом уділяють невидиму милість Божу. У святості хрещення людині дається можливість вступити в Церкву і здійснюється її вчленення в тіло Христове. В миропомазанні благословляються похрещенням дари Духа Святого. В покаянні грішна людина виздоровляється від духовних хвороб. В Євхаристії віруючий через прийняття Тіла і Крові Христової возз'єднується з Господом і може разом з апостолом Павлом сказати: «І не живу вже я, але живе в мені Христос» (Гал. 2, 20). В святості подружжя благословляється милість, яка це подружжя освячує для родження і виховання дітей. В священстві благословляються милістю для родження й утвердження нових членів дітей Церкви. Нарешті, в святості помазання хворих (єлеосвященія) на хворого проситься благословіння милістю Божою, що виздоровлює духовні і тілесні хвороби . . . Церква посередництвом святості відроджує, виздоровляє, втішає, зміцнює, веде, освячує світлом небесної правди, вдягає до всієї озброєності Божою милістю, готує на майбутнє життя (Йоан 5, 66) своїх віруючих . . .

Однак при цьому благословінні св. Таїнств Церква ручається за їх правдивість, але не за їх спасительський вплив у кожному випадку і за кожних умов. Вплив таїн не треба розуміти магічно, тобто такими, щоб ці могли спасти людину без її волі, насильно: спаса є ділом найвищої моральної свободи . . . Єпископ Феофан Пустовник каже, що «ніщо не надходить задармо. Поміч Божа завжди вчасна і близька, але надається лиш тим, які її глядають, які стремлять до цього . . .»

Церква як тіло Христове є повнотою боголюдського життя (Еф. 1, 23). Як Глава Церкви Богочеловік взяв на себе людські гріхи, тяжкості і нужду . . . і пішов і на смерть на хресті, так і Його Церква не є лиш товариством святих, які б не жили долею інших людей . . . і не зрікається тих завдань, рішення яких необхідне для нормального розвитку суспільства . . .

Справді, Церква є владарем многих і великих добр, має «все, що торкається правди, так що кожен, хто желає собі цього», може з неї набирати «напиток життя». Саме вона є брамою в життя. В Церкві є все спрямоване до того, щоб люди в ній могли знайти освячення і спасу. В ній віруючі готуються на перехід до небесної вітчизни (Фил. 3, 20), до урочистого «собору і церкві первенцев» (Євр. 12, 23) . . .

Отже, Церква є місцем освячення і прищеплення до Христа — Виноградника, безмежного життя.

Проф. К. Е. Скурат.
(З незначним скороченням переклав
Ш. П.).

З життя Пряшівської єпархії

Високопреосвященніший Леонтій.

● **26 серпня ц. р. Преосвященніший Владика Николай супроводжував дорогих гостей з Руської Православної Церкви на чолі з Високопреосвященнішим Леонтієм, Архієпископом Сімферопольським і Кримським на Лютинській гірці, де разом з ними служив св. архієрейську Літургію з нагоди храмового свята Успенія Матері Божої. Проповідь з нагоди свята говорив Високопреосвященніший Владика Леонтій.**

● **5 серпня ц. р. Преосвященніший Владика Николай служив св. архієрейську Літургію в кафедральному храмі в Пряшеві. З Владикою служили о. прот. Йосиф Ілюк і о. прот. Юрій Кузан. Проповідь говорив Преосвященніший Владика Николай.**

● **19 серпня ц. р., на свято Преображення Господня, Преосвященніший Владика Николай служив св. архієрейську Літургію в Пряшеві. З Владикою служили о. прот. Петро Спишак і о. прот. Михайло Копчик. Проповідував Преосвященніший Владика Николай. По св. Літургії відбулось освячення овочів і мирування.**

З життя Михалівецької єпархії

ПОЗАЧЕРГОВЕ ЗАСІДАННЯ ЄПАРХІАЛЬНОЇ РАДИ

● 13 серпня ц. р. засідала Єпархіальна Рада за присутності всіх її членів і Блаженнішого Дорофея, Митрополита Празького і всієї Чехословаччини. Пленум займався ситуацією, яка виникла після кончини Преосвященнішого Владики Кирила, єпископа Михалівецького.

З благословіння Блаженнішого Владики Дорофея засіданням керував о. прот. Йоан Хома, керівник єпархії. Після спільної молитви було відслужено панахиду за спочившим Преосвященнішим Владикою Кирилом .О. прот. Й. Хома коротко інформував присутніх із ситуацією в єпархії. До проблематики і загальної ситуації в єпархії говорив Блаженніший Дорофей.

Єпархіальна Рада постановила попросити Блаженнішого Митрополита Дорофея, щоб зробити необхідні кроки у справі зайняття звільненого місця єпархіального архієрея в Михалівцях.

Молитвою «Достойно єсть» засідання Єпархіальної Ради закінчилось.

ХРАМОВІ ТОРЖЕСТВА

● З нагоди храмового свята Преображення відбулись одпустові богослуження 12 серпня ц. р. в Гнойному. Урочисті богослуження служив о. архідекан Йоан Мантич, настоятель приходу в Убрежі, який також проповідував. У Кашові одпустові богослуження служив о. Миколай Седлицький, настоятель приходу в Цейкові, окружний архідекан. Він же сказав і проповідь.

Й. Ц.

Посмертні згадки

22 березня ц р. віддав свою безсмертну душу Створителю на 82 році життя брат Йоан К А Ч У Р, довгорічний куратор у Светлицях. Брат Йоан був батьком 4 дітей і зразково старався про свою родину. Був глибоко віруючою людиною і любив свою Православну Церкву. Ця віра привела його до того, що став одним з ініціаторів відновлення Православ'я у Светлицях в 30 роках. Був одним із основоположників православного храму в селі. Брат Йоан був агільним членом Церкви і допомагав там, де було потрібно. Був учасником руху опору і користався великою любов'ю в селі. Засвідчує це і велика участь прихожан на його похороні. Похорон справляли о. Пирог, настоятель приходу, і о. Й. Цап.

Вічная йому пам'ять!

25 вересня 1979 року минає рік з того часу, коли нас неочікувано і назавжди залишила наша дорога і любима дружина, мати, свекра і бабка Марія Г Л И Г А Н И Ч О В А (род. Гаврилкова) з Нижньої Рибниці.

Залишила вона нас неочікувано по короткій, зате підступній хворобі на 52 році життя. В наземному житті залишила порожнє місце. Однак живе в наших серцях і молитвах.

Блаженний покой і вічная пам'ять!

Сумуюча родина.

НА НАШУ ПРАВОСЛАВНУ ЦЕРКОВНУ ПРЕСУ ДАРУВАЛИ: православні віруючі з Брезини — 320 Кчс, родина Хомова, Ореське — 50 Кчс, Марія Сердийовська, Славковце — 50 Кчс, родина Гомзова, Войчиці — 20 Кчс, родина Хомова, Ореське — 20 Кчс, Андрій Лошак, Йовса — 100 Кчс, вд. Анна Рошкова, Пріекопа — 50 Кчс, вд. Марія Дем'яничова, Пріекопа — 50 Кчс, Павел Яцко, Пріекопа — 50 Кчс, Православний приход в Хоньковцях — 200 Кчс.

Всім, хто дарував на потреби преси, належить подяка. Імена дальших опублікуємо в наступному номері нашого журналу.